

Milica D. Kosorić

REZULTATI ISTRAŽIVANJA HUMKI NA PODRUČJU ROČEVIĆA 1977. GODINE

U okviru arheoloških radova na istraživanju praistorijskih nekropola i gradinskih naselja, u toku 1977. godine obavljani su i istraživački radovi na dve humke koje leže u selu Ročeviću (OS Zvor-
nik)¹.

Jedna od istraženih humki, označena kao humka IX, leži na lokalitetu Jezero², a druga, označena kao humka I, na lokalitetu Livade. Na prostoru između ova dva lokaliteta leži velika nekropola sa humkama u šumi, po kojoj se i lokalitet naziva. U osnovi su međusobno povezane humke na ovim lokalitetima i čine jednu veliku nekropolu. (Pl. I)

Lokalitet Livade

HUMKA I

Humka je ležala na imanjima: Drage Vukovića i Drage Miloševića. Njene dimenzije su bile: 12 x 12 m, visina 0,90 m. Površina humke je oštećena agrikulturnim radovima. Stratigrafija je jednostavna. Sastoji se od humusnog, oštećenog sloja, ispod kojeg dolazi sloj nasipa, zemlja je svetlobraon boje. Ovaj sloj leži na sloju mešane zemlje, dosta vlažne, koja prelazi u zdravicu (T. I).

U humci su otkrivena dva groba (T. I). Pored grobova, nađeni su pojedinačni nalazi keramičkog materijala, od kojih je i jedan fragmenat sa delom trakaste drške (T. IV, 1). Ostali nađeni keramički materijali atipičan je i u trošnom stanju.

Grob 1

Ležao je na dubini 0,68 m. Na ovoj dubini otkrivena je površina dimenzija: 1,10 x 0,70 m sa tragovima gari i pepela i sa česticama gorelih kostiju. Otkriveni su i fragmenti keramike, pretežno atipični.

Grob 2

Na dubini od 0,70 otkrivena je površina dimenzija: 1,50 x 1,50 m sa slojem gari i pepela. Nađeno je i nekoliko manjih fragmenata keramike, i to: fragmenat oboda, fragmenat vrata i fragmenat ramena suda.

Lokalitet Jezero

HUMKA IX

Humka je ležala na imanju Đokić Milana. Graniči se sa humka-
ma koje leže u šumi (T. III, 1). Dimenzije humke iznosile su: 14 x
16 m, a visina 1,40 m. Oštećena je agrikulturnim radovima, pa je hu-
musni sloj preoran. Ispod humusnog sloja nastaje takođe poreme-
ćeni sloj nasipa, zemlja braon boje izmešana je sa svetlijim i tamni-
jim nijansama. Ovaj sloj postepeno prelazi u sloj nasipa braon boje,
koji leži na sloju mešane, tvrde zemlje. Ispod ovoga sloja dolazi
zdravica.

U humci je otkriveno sedam grobova (T. II, 1, 2). Pored grobo-
va, u humci su, kao usamljeni nalazi, otkriveni fragmenti kerami-
ke.

Grob 1

Ležao je na dubini 0,51 m. Površina dimenzija: 1,40 x 0,50 m
bila je pod česticama gari i pepela. Nađeni su i delovi gorelih kosti-
ju. Prilog groba činili su fragmenti keramike, koja je bila pretežno
atipična i u stanju raspadanja. Dno groba ležalo je na dubini 0,68 m.

Grob 2

Ležao je na dubini 0,28 m kod centra humke. Zalazio je u istoč-
ni i južni krak humke. Grobna konstrukcija je poremećena. Prema
očuvanim manjim delovima vidi se da je bila izgrađena od sloja
krupnog kamena, preko koga je dolazio sloj šljunka. Okolo ka-
menog postolja išao je kameni venac, izgrađen od krupnog kamena.
Dužina groba iznosila je oko 2,20 m. U grobu su otkriveni ostaci ko-
stura pokojnika, koji su bili loše očuvani. Kao prilog, nađeno je nešto
fragmenata keramike, i to: fragmenat trbuha suda, deo vrata suda,
fragmenat prstenastog dna suda i više atipičnih fragmenata. Pored
nađenih fragmenata keramike, nađen je i jedan kremeniti nožić
(T. IV, 2, 3, 4).

Grob 3

Ležao je na dubini 0,72 m severozapadno od centra, na udalje-
nosti od oko 1 m. Na ovoj dubini otkrivena je površina dimenzija:
2,10 x 2,20 pod slojem gari i sa dosta ostataka pepela, u kome su
nalazeni fragmenti keramike u trošnom stanju. Ostaci spaljenih ko-
stiju pokojnika konstatovani su u severozapadnom i jugozapadnom
delu ove površine.

Grob 4

Zapadno od centra, na udaljenosti od oko 1 m i na dubini od
1,04 m, otkrivena je površina dimenzija: 2 x 1,20 m, pod garom i
slojem pepela sa dosta fragmenata ugljenisanih kostiju. U istočnom
delu groba nađeni su prilozii, i to: tri fragmentovana bronzana prste-
na za kosu (noppenringa) (T. V, 1), deo bronzane karlike, šesnaest
manjih perli od ćilibara (T. V, 2). Perle su pljosnatog oblika i verti-

kalno bušene. Neke su dosta oštećene. Otkriveno je i nekoliko atipičnih fragmenata keramike. Dno groba ležalo je na sloju mešane zemlje u dubini 1,25 m.

Grob 5

Ležao je na dubini 0,71 m, na oko 0,43 m ispod groba 2. Grobna konstrukcija, pravougaonog oblika, bila je izgrađena od sloja rečnog šljunka, a debljine oko 10 cm. Okolo je bila oivičena nizom od krupnog kamena. Venac od krupnog kamena bio je nešto širi na istočnoj i zapadnoj strani. Dimenzije groba bile su: 1,40 x 0,80 m. U grobu su otkriveni delimično očuvani ostaci kostiju pokojnika. Pored kostiju lobanje otkriven je deo vilice sa zubima. Prema položaju nađenih delova kostiju od ruku pokojnika može se zaključiti da su ruke bile savijene u laktu i okrenute ka glavi. U grobu su nađena dva fragmenta od bronzanog prstena za kosu (noppenringa); kremeni nožić i mali fragmenti atipične keramike.

Dno groba ležalo je na sloju mešane zemlje u dubini 1,20 m.

Grob 6

Ležao je na dubini 1,25 m jugoistočno od centra humke na udaljenosti od 20 m. Ostaci od kostura pokojnika, koji su otkriveni u stanju potpunog raspadanja, bili su položeni na sloju mešane tvrde zemlje. Pored ostataka kostiju, nađena su i tri fragmenta zuba. U grobu su, pored tragova kostura, otkriveni prilozci, i to: bronzana igla dužine 0,90 (T. III, 2); bronzana ogrlica; dve otvorene bronzane narukvice; spiralna narukvica sa šest zavoja; fragmentovana mala spiralna narukvica (T. V, 3); dva fragmentovana bronzana naočarasta priveska; bronzani prsten; četiri veća i četiri manja fragmenta saltaleona; fragmenat prstena za kosu (noppenringa); fragmentovano bronzano dugme; više delova od bronzane keramike; sedam manjih perli od ćilibara, više malih fragmenata perli i nešto atipičnih fragmenata keramike.

Grob 7

Na dubini 0,79 m otkrivena je površna dimenzija: 1,40 x 1,40 m pod slojem gari i pepela. Sloj pepela mestimično je bio debljine oko 15 — 20 cm. U grobu su otkriveni i delovi gorelih kostiju. Nađeno je i nekoliko fragmenata atipične keramike. Dno groba je ležalo na sloju tvrde zemlje u dubini oko 1 m.

Pokretni materijal

Inventar grobova u humci I i u humci IX čini uglavnom keramički materijal. Nađeni keramički materijal u svim grobovima, s obzirom na kvalitet izrade, pretežno je u trošnom i raspadnutom stanju. Metalni nalazi su najbrojniji u grobu 6, humke IX. Na osnovu tipologije njihovog oblika i hronološkog opredeljenja, moguće je izvršiti datovanje groba 6. Od nađenih priloga na osnovu kojih se može izvršiti datovanje groba najkarakterističniji su: bronzana igla, bronzana ogrlica i bronzani prsten za kosu (noppenring).

Bronzana igla pripada tipu igle sa koničnom profilisanom glavom, ispod koje se nalazi prstenasto ojačanje (T. VI, 1). U gornjem delu ornamentisana je snopovima urezanih linija izdvojenih plitkim žljebovima. Dužine je 0,90 m. Na kraju je prelomljena. Identične oblike nalazimo u primercima igala sa nekropola na području Belotića³ i Pađine⁴. Datovane su u period bronzе D⁵.

Bronzana ogrlica (T. VI, 2) sa zavijenim krajevima bogato je ornamētisana. Ornamentalni motivi izvedeni su sistemom urezanih paralelnih i polukružnih linija, zatim sistemom krugova, šrafiranih trouglova i kratkih zarezā. Nađena ogrlica, svojim oblikom i ornamentalnim motivima, nalazi bliske paralele u primerku ogrlice koja potiče iz groba 5, humke VI nekropole iz Živaljevića⁶.

Jedna od nađenih bronzanih narukvica jeste otvorenog tipa, masivna, sa zavijenim krajevima. Za ovaj oblik narukvice teško je naći direktne analogije. Izvesnu bliskost u spiralnim završecima krajeva, pokazuje primerak narukvice sa lokaliteta Rujište u Brestoviku⁷ kao i narukvica nađena u Ritopeku⁸. Međutim, naš primerak narukvice se od navedenih primeraka razlikuje po obliku (T. VI, 3).

Drugi primerak narukvice je sa naspramnim krajevima (T. VI, 4). Ukrašena je žlebljenim ornamentom. Narukvica ovoga tipa nađena je u Kostolcu⁹. Oblikom i ornamentalnom tehnikom blizak joj je i primerak narukvice nađen u ostavi iz Trlića¹⁰.

Narukvica izrađena od spiralno uvijene bronzane žice, sa šest je zavoja (T. VI, 5). Narukvice ovoga tipa javljaju se u širokom vremenskom rasponu, pa samim tim ne mogu poslužiti za datovanje groba. Naočarasti privesci su oštećeni (T. V, 4, 5). Na jednom primerku očuvan je deo luka. Naočarasti privesci pojavljuju se od početka srednjeg bronzanog doba, a upotrebljavani su i u halštatskom periodu¹¹. S obzirom na dugi vremenski raspon njihove upotrebe, nađeni primerci ne mogu se precizno datovati.

Primerak prstena za kosu (noppēringa) izrađen je od bronzanog lima (T. V, 6). Oblika je čunastog sa uzanim rebrom. Analogni primerak potiče iz groba 3, humke III, sa ove nekropole, koji je, prema postojećoj klasifikaciji ovog nakita, svrstan u tip C¹².

Nađene perle od ćilibara (T. V, 7) identične su nađenim perlama u grobovima na području Belotić — Bela Crkva¹³ i na potezu Pađine — Roćević¹⁴. Perle od ćilibara kao i primerci bronzanih karika, prstena (T. V, 8) i saltaleona (T. V, 9) ne predstavljaju tipične oblike koji bi poslužili za datovanje groba.

Bronzana igla se prema navedenim bliskim paralelama hronološki opredeljuje u period bronzе D¹⁵. Za ovaj period se vezuje i primerak bronzanog prstena za kosu (nappenring), kao i bronzana ogrlica. Prema karakteru navedenih objekata, grob 6 mogao bi se datovati u period bronzе D.

Otkriveni prsteni za kosu u grobu 4 i grobu 5 svojim oblikom su identični nađenom primerku prstena u grobu 6.

Stratigrafski odnosi otkrivenih grobova nisu istovetni. Na najnižem nivou otkriveni su grobovi: 4 i 6. Približan nivo uočen je kod grobova: 3, 5 i 7. U odnosu na ove grobove grob 1 pokazuje razliku.

Pored toga što sami stratigrafski odnosi ne mogu poslužiti kao pouzdani elementi u pogledu datovanja grobova, ipak položaj i stratigrafski odnos groba 2 i groba 5 ukazuju na mogućnost postojanja izvesne vremenske razlike u njihovom ukopavanju na humci.

Izvršena istraživanja pružila su, u odnosu na prethodna istraživanja¹⁶, nove podatke vezane za način sahranjivanja pokojnika na nekropolama koje leže na ovome potezu. Ti podaci prvenstveno se odnose na konstatovani običaj sahranjivanja i spaljenih ostataka pokojnika. U humci I, na lokalitetu Livade, u grobu 1 i grobu 2 otkriveni su spaljeni ostaci pokojnika. Međutim, na humci IX, na lokalitetu Jezero, sahranjivanje je bilo dvojako, u grobovima u kojima je zastupljeno skeletno sahranjivanje susreću se dva načina sahrane, i to: polaganje pokojnika na zemlju i na izgrađena kamena postolja. Otkrivene kamene konstrukcije u grobu 2 i 5 su identične otkrivenim grobnim konstrukcijama na potezu Pađine — Ročević¹⁷. Spaljeni ostaci pokojnika polagani su na zemlju zajedno sa pepelom i garom. U grobu 3 ostaci spaljenih kostiju pokojnika otkriveni su na severozapadnom i jugozapadnom delu površine groba. Prostor između otkrivenih ostataka kostiju bio je pod garom, pepelom i sa česticama atipičnih fragmenata keramike. Izdvajanje spaljenih kostiju na dve strane grobne površine nije potpuno jasno, ali je moguće pretpostaviti da se radi o sahrani dvojice pokojnika čiji su spaljeni ostaci verovatno istovremeno bili položeni u grobu.

Sam način polaganja spaljenih ostataka pokojnika na zemlju blizak je načinu sahranjivanja i u pojedinim humkama na nekropoli u Zelinju¹⁸. Ovakav način sahranjivanja susreće se i u humci u Šošarima, u kojoj su ustanovljeni grobovi iz eneolitskog perioda¹⁹, koji predstavljaju potpuno novi momenat u praćenju hronološkog kontinuiteta u načinu sahranjivanja pod humkama na nekropolama u oblasti Podrinja.

Rezultati do kojih se došlo u toku najnovijih istraživanja na nekropolama u Ročeviću potvrdili su srodnost materijala i bliske veze u načinu sahranjivanja na nekropolama koje leže u oblasti Podrinja. Istovremeno, oni predstavljaju dalju potvrdu o kulturnoj i hronološkoj povezanosti nekropola na području Podrinja, na obe obale Drine, sa nekropolama koje leže na glasinačkoj visoravni i u zapadnoj Srbiji²⁰. Svi ovi podaci, sa najnovijih i prethodnih istraživanja, pružaju elemente za kompletno jasnije sagledavanje načina sahranjivanja i razvoja ove oblasti, kao jedne jedinstvene kulturne celine, u toku širokog vremenskog raspona.

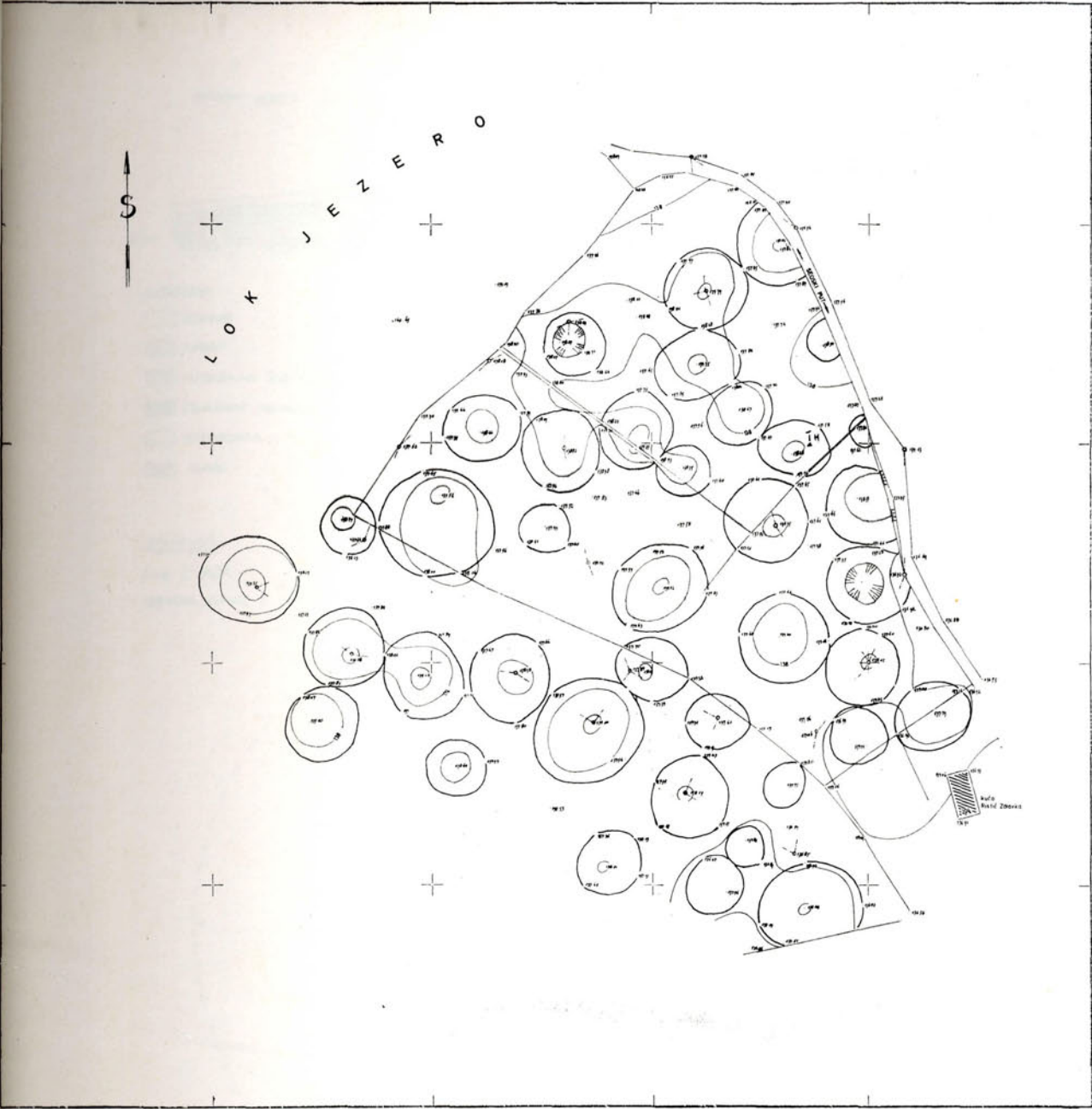
NAPOMENE:

- 1 Radovi na istraživanju obavljeni su u okviru rada na projektu »Istraživanja praistorijskih nekropola i gradinskih naselja na području Šekovića — Vlasenice i na potezu Kozluk — Janja«. Radovi se finansiraju od sredstava RZNR i uz učešće Muzeja istočne Bosne.
- 2 Istraživanja na nekropoli Jezero otpočela su u toku 1969. godine. M. KOSORIC — D. KRSTIĆ, Članci i građa za kulturnu istoriju istočne Bosne, 1970, VIII, 23; Veliki broj humki na lokalitetu Livade je uništen.
- 3 M. i D. GARASANIN, Zbornik NM, III, 1962, 62.

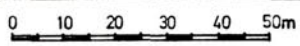
Situacioni plan
PODRUČJA ROČEVIĆ LOK. LIVADE

R 1:500
E=1m

K.O. SKOČIĆ

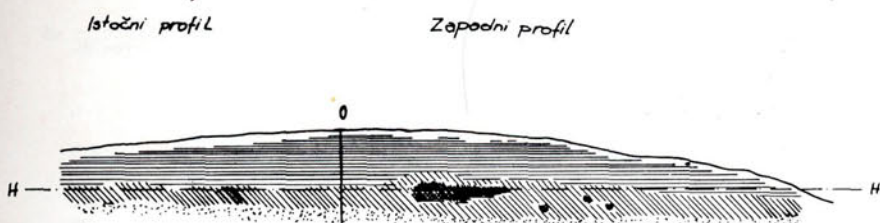

21.7. 1971.

Snimio: STANIŠIĆ MILIENKO

ROČEVIĆI
 Lok. LIVADE
 HUMKA I

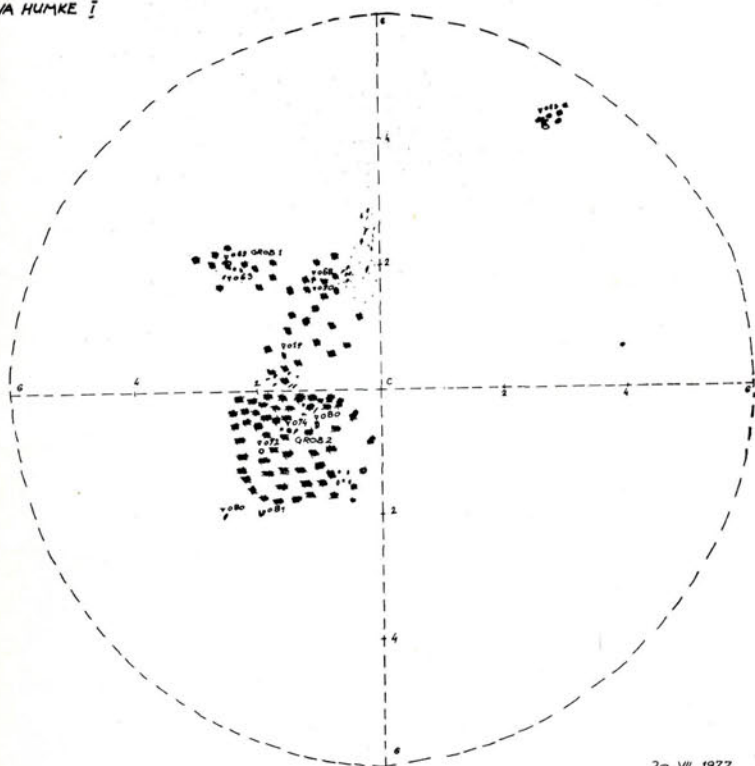

LEGENDA

- HUMUS
- NASIP
- MIEŠANA ZEMLJA
- TRAGOVI PEPELA
- ZDRAVICA
- QAR

14. VII 1977.
 R = 1 : 50

ROČEVIĆI
 Lok. LIVADA
 OSNOVA HUMKE I

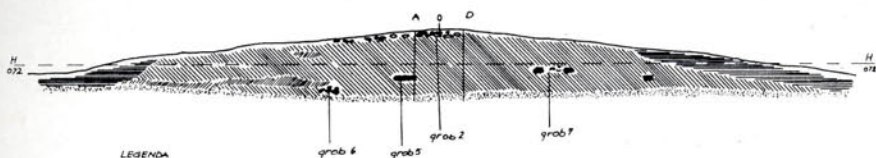
20. VII 1977
 R = 1 : 50

ROČEVIĆI

lok. JEZERO
HUMKA IX

ISTOČNI PROFIL JUŽNOS KRAKA

ISTOČNI PROFIL SJEVERNOS KRAKA

LEGENDA

HUMUS	BRONZANI NALAZI
NAPLIV	KAMEN
NAPLIV SA DRUŠTVA I KAMENI	GAR
NEKVALIFIKOVANA ZEMLJA	PEPEK
MODERNA ZEMLJA	ZOBANICA

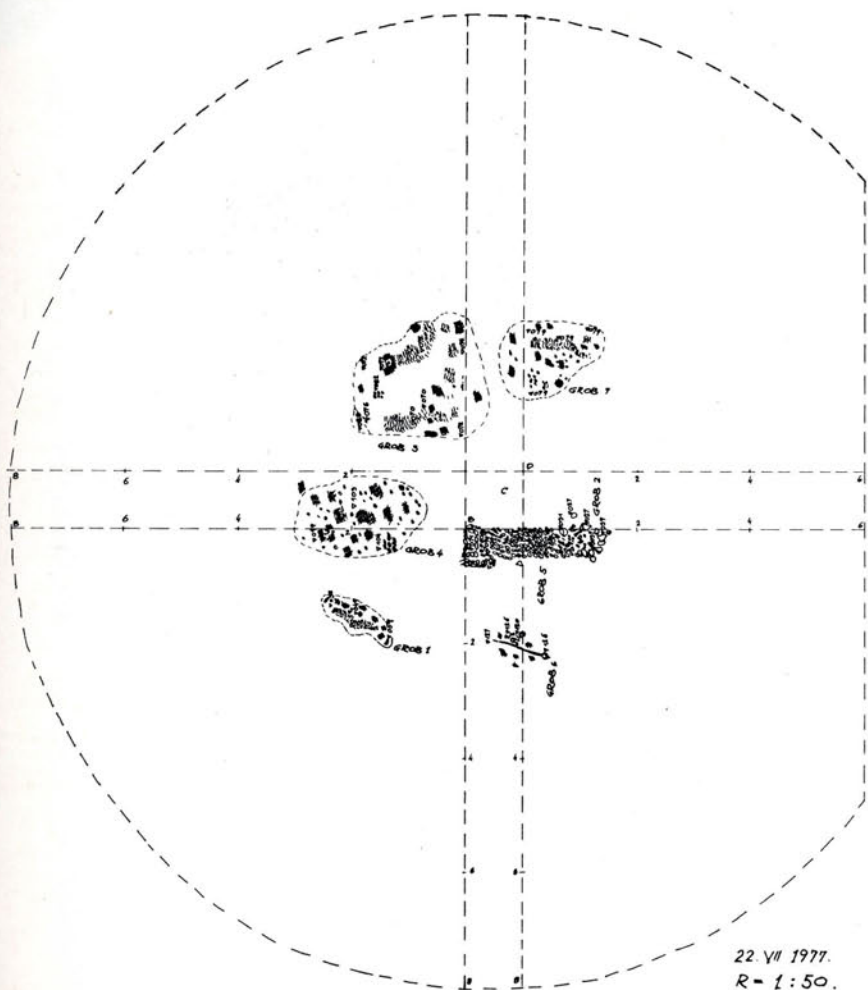
21 VII 1977

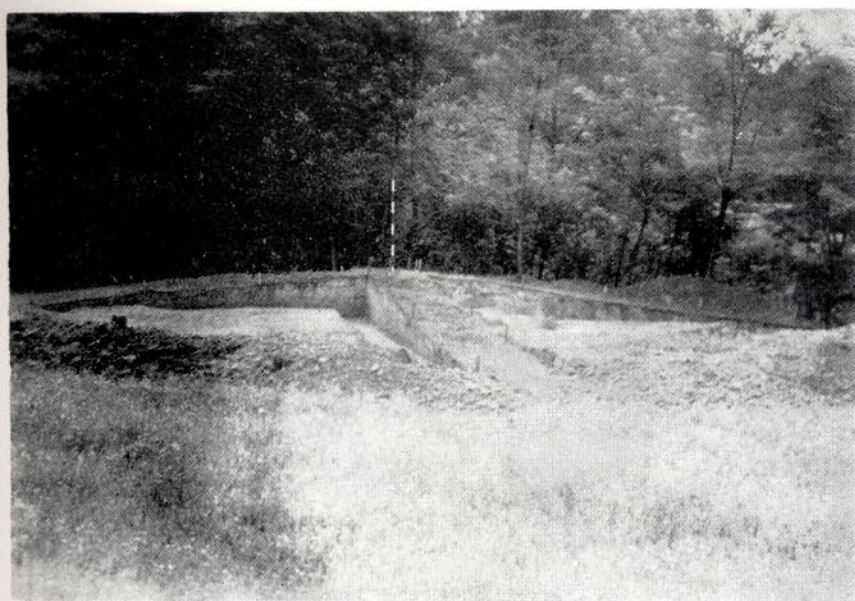
R = 1:50

ROČEVIĆI

lok. JEZERO

OSNOVA HUMKE IX

Sl. 1. Ročević, Jezero, humka IX

Sl. 2. Ročević, Jezero, grob 6

